
проспект Свободи, 89, м. Дніпро, 49019, тел. (096) 600 24 35, seminaria.dp@gmail.com

16.05.2025

№ 61

ВІДГУК-РЕЦЕНЗІЯ

*на освітньо-професійну програму «Богослов'я»
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
за спеціальністю В8 Богослов'я
галузі знань В Культура, мистецтво та гуманітарні науки,
підготовлену проєктною групою
філологічного факультету*

Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

Представлена освітньо-професійна програма «Богослов'я» відповідає Стандарту вищої освіти зі спеціальності 041 Богослов'я для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, затвердженому та введеному в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 30.12.2021 року № 1483. Програма дає можливість забезпечити якісну підготовку висококваліфікованих фахівців у царині богослов'я, здатних розв'язувати комплексні теоретичні і практичні завдання у сфері професійної діяльності.

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича має унікальний досвід, потужний кадровий потенціал та відповідну матеріально-технічну базу для виконання такого завдання.

Дана ОПП регламентує мету, очікувані результати навчання, зміст, умови і технологію реалізації освітнього процесу, оцінку якості підготовки бакалаврів за даною спеціальністю і включає у себе: загальну інформацію, мету і характеристику освітньої програми, придатність випускників до працевлаштування та подальшого навчання, викладання та оцінювання,

програмні компетентності, програмні результати навчання, ресурсне забезпечення реалізації програми, академічну мобільність, перелік компонент освітньо-професійної програми та їх логічну послідовність, форму атестації здобувачів вищої освіти, матрицю відповідності програмних компетентностей компонентам освітньої програми, матрицю забезпечення програмних результатів навчання (ПРН) відповідними компонентами ОП.

Отже, рецензована освітня програма «Богослов'я» першого (бакалаврського) рівня відповідає основним критеріям якості вищої освіти, має необхідні структурні та змістові складові та може бути впроваджена у навчальний процес підготовки бакалаврів богослов'я.

Віце-ректор,

кандидат наук із богослов'я

В. М. Бабій

В. М. БАБІЙ

10.07.2025 № 50

РЕЦЕНЗІЯ
на освітньо-професійну програму
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності «Богослов'я»,
яка реалізується в Чернівецькому національному університеті
імені Юрія Федьковича (редакція 2025 року)

Сучасна богословська освіта, в усьому її різноманітті, – це, перш за все, значний ідейний та світоглядний виклик. Богословське знання, що у продовж багатьох століть розвивалося в академічному середовищі, у часи войовничого атеїзму опинилося поза тогочасним науковим дискурсом. Відтак, станом на зараз, виникнення та розвиток осередків богословської освіти в класичних закладах вищої освіти – це не лише повернення до певного *status quo*, але й комплексна імплементація богослов'я до освітянської спільноти.

Традиція богословської освіти у Чернівецькому університеті налічує вже 150 років, з них 31 рік – у новітній час. Науковий доробок у галузі богослов'я, що має таку вагому історичну традицію, – це не лише почесно, але й відповідально. Варто зазначити, що саме Чернівецький університет був і залишається флагманом у процесах розвитку богословської освіти. Доробок фахівців-богословів з Чернівців у цій царині заслуговує на повагу й визнання, адже діяльність (у різних форматах) богословського структурно підрозділу в університеті – це неоціненний досвід і надбання.

Пропонована на рецензування освітньо-професійна програма (ОПП), де факто, узагальнює та продовжує наявні методологічні напрацювання колег з Чернівців. Структура та змістове наповнення цієї ОПП не викликає принципових заперечень, а її зміст вирізняється структурною логікою та орієнтацією на класичну модель богословської освіти.

Очевидною перевагою ОПП є посилений мовний і текстуальний блок, представлений курсами давньогрецької, латинської та церковнослов'янської мов (ОК 8–10), а також фундаментальними дисциплінами з ісагогіки, герменевтики та екзегетики Старого і Нового Завітів (ОК 11, ОК 13). Пропонований підхід відповідає усталеним стандартам богословської освіти й уможливорює роботу з біблійними та патрологічними текстами.

Дисципліни історичного спрямування на ОПП представлені курсами з історії Древньої Церкви, патрології, історії УГЦ, а також низкою вибіркового дисциплін, присвячених історії Помісних Православних Церков, Давніх Східних Церков, Римо-Католицької Церкви та протестантизму. Очевидно, що ці освітні компоненти дозволяють сформувати у здобувачів узагальнене бачення розвитку християнської традиції в усіх її проявах.

Водночас структура ОПП, очевидно, демонструє власну православну «приналежність», що виявляється у наявності курсів церковно-практичного спрямування (літургіка, православний богослужбовий устав, церковний спів, богослужбова практика (ОК 20-22, ОК 28).

Цікавим і доцільним вважаємо також включення дисциплін, зорієнтованих на формування комунікативних компетентностей («Основи наукових досліджень та грантова діяльність» (ОК 17) і «Церква і медіа» (ОК 27)). Проте ОПП не містить курсів, штучно включених, як обов'язкових ОК, що допомогло укладачам витримати баланс у вимірі «потреба – доцільність – можливість», а богослужбова практика (як обов'язкова і наскрізна) забезпечує формування богословського знання у контексті літургійного досвіду Церкви.

Підсумовуючи вищевикладене, можна стверджувати, що пропонована ОПП – це приклад фахового поєднання усталених традицій богословської освіти та провідних сучасних науково-методичних напрацювань, а відтак може бути рекомендованою до впровадження.

Ректор ВПБА

прот. Володимир ВАКІН

РЕЦЕНЗІЯ
на освітньо-професійну програму (ОПП)
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності В8 «Богослов'я»,
що реалізується в Чернівецькому національному університеті
імені Юрія Федьковича (редакція 2025 року)

Сьогодення ставить перед кожним громадянином нашої Держави нові, не знані раніше виклики. Відповідь на такі нагальні виклики – це відповідальність усіх і кожного. Поза всіляким сумнівом, зросла й моральна відповідальність кожного з нас: необхідність належного виконання своїх обов'язків на робочому місці, активної громадянської позиції, волонтерства – все це невід'ємна частина захисту нашої Країни в умовах повномасштабної війни. У такій дійсності особливо цінними постають духовно-моральні пріоритети кожної окремої людини. Саме тому, підготовка майбутніх пастирів-патріотів, українських богословів – почесна й надзвичайно відповідальна місія.

Пропонована на рецензування освітньо-професійна програма (ОПП) якнайкраще відповідає таким вимогам. Зміст освітньо-професійної програми «Богослов'я» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти відображає багаторічний досвід підготовки фахівців у галузі богослов'я в Чернівецькому університеті, адже їй притаманні чітка структура й логічний виклад.

Перелік обов'язкових компонентів (ОК) охоплює ключові галузі богословського знання, що відображає як академічну так і прикладну підготовку здобувачів освіти. Особливу увагу, як на нашу думку, заслуговує дисципліна *«Соціальна доктрина Церкви та пастирська діяльність»* (ОК 26), актуальність котрої в наш час важко переоцінити.

Можемо з приємністю констатувати, що здобувачі першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності В8 Богослов'я – постійні й активні учасники багатьох заходів, що реалізуються нашою благодійною організацією. Впевнені, що наше співробітництво лише розвиватиметься й поглиблюватиметься.

Підеумовуючи вищевикладене, можемо стверджувати, що пропонована на рецензування ОПП – приклад цілісного науково-методичного освітянського документа, що не лише сформований згідно з наявними професійними вимогами, але й відповідає актуальним викликам сьогодення.

Керівник
Благодійної організації
«БЛАГОДІЙНИЙ ФОНД
"АРТАНІЯ УКРАЇНА"»

Тетяна ЧЕРНОВСЬКА

РЕЦЕНЗІЯ

**на освітньо-професійну програму (ОПП)
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності «Богослов'я»,
яка реалізується в Чернівецькому національному університеті
імені Юрія Федьковича (редакція 2025 року)**

Богословська освіта в сучасному академічному просторі дедалі більше постає як важливий гуманітарний ресурс осмислення культурних, історичних та світоглядних підстав європейської цивілізації. У класичній університетській традиції богослов'я формувалося і розвивалося як царина, що поєднує інтелектуальну рефлексію над вірою з історичною, філософською та культурною чутливістю до змін суспільства. Саме в цьому сенсі богослов'я в університеті є не тільки практикою конфесійного навчання, але й простором збереження й переосмислення його історії, інтелектуального спадку та духовного горизонту.

Актуальність здобуття вищої богословської освіти зумовлена потребою формування фахівців, здатних як якісно здійснювати пастирське служіння, так і працювати з релігійними смислами на рівні міждисциплінарного діалогу та культурної інтерпретації – творити богословську еліту України. В умовах суспільних трансформацій, зокрема пов'язаних із війною, кризою сенсів і переосмисленням ролі релігії в публічному просторі, університетська богословська освіта набуває особливої ваги. Вона формує не лише знання, а й культуру відповідального мислення, здатність до діалогу між вірою, наукою та суспільством, що є принципово важливим для класичного університету як простору інтелектуальної традиції та духовної спадкоємності.

Пропонована до рецензування освітня програма якнайкраще відповідає таким вимогам. Зміст освітньо-професійної програми «Богослов'я» бакалаврського рівня вирізняється чіткою структурною логікою та орієнтацією на класичну модель богословської освіти, у центрі якої перебувають робота з першоджерелами, історико-богословська рефлексія та формування мовно-текстуальної компетентності здобувачів. Перелік обов'язкових компонентів демонструє системне охоплення ключових галузей богословського знання без надмірної фрагментації або тематичної

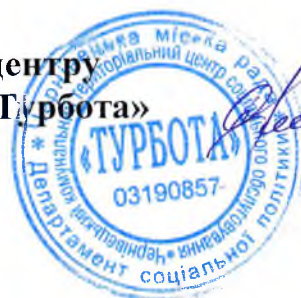
випадковості. Суттєвою перевагою програми є посиленій мовний і текстуальний блок, представлений курсами давньогрецької, латинської та церковнослов'янської мов (ОК 8–10), а також фундаментальними дисциплінами з ісагогіки, герменевтики та екзегетики Старого і Нового Завітів (ОК 11, ОК 13). Така конфігурація курсів відповідає класичним університетським стандартам богословської освіти й забезпечує здатність працювати з біблійними та патристичними текстами в історичному й інтерпретаційному контекстах, що є важливою ознакою академічної, а не суто прикладної підготовки. Історико-богословський вимір програми представлений послідовно і збалансовано через курси з історії Древньої Церкви, патрології, історії УПЦ, а також вибіркові дисципліни, присвячені історії Помісних Православних Церков, Давніх Східних Церков, РКЦ та протестантизму. Це дозволяє сформувати у здобувачів цілісне бачення розвитку християнської традиції в її різноманітних конфесійних формах, не зводячи програму до однієї історичної або юрисдикційної перспективи. Водночас програма чітко артикулює свою православну ідентичність, що простежується у наявності курсів з літургії, православного богослужбового уставу, церковного співу та богослужбової практики (ОК 20–22, ОК 28). Важливо, що ці дисципліни інтегровані в академічну структуру програми й доповнені курсами з догматичного, фундаментального та практичного богослов'я (ОК 15, ОК 24, ОК 25), що запобігає редукції богословської освіти до виключно практично-літургійної підготовки. Позитивно оцінюється також включення дисциплін, спрямованих на формування дослідницьких і суспільно-комунікативних компетентностей, зокрема курсу «Основи наукових досліджень та грантова діяльність» (ОК 17) і курсу «Церква і медіа» (ОК 27). Їх наявність свідчить про прагнення програми інтегрувати богословську підготовку в ширший академічний та публічний простір, не виходячи при цьому за межі обраної гуманітарної парадигми. Загалом перелік навчальних дисциплін засвідчує високу внутрішню узгодженість програми та відповідність заявленій меті – формуванню бакалавра богослов'я, підготовленого до подальшого академічного навчання або професійної діяльності у сфері церковного, освітнього та суспільного служіння. Програма не перевантажена модними або випадковими курсами, а натомість зосереджується на історії, методі та духовно-інтелектуальному змісті богословської традиції, що відповідає духові класичного університету.

Наскрізна богослужбова практика є принципово важливою складовою підготовки майбутнього пастиря, оскільки забезпечує формування богословського мислення в нерозривному зв'язку з літургійним досвідом Церкви. Саме регулярна участь у богослужбовому житті дозволяє інтегрувати знання з догматики, літургії та пастирського богослов'я в живу церковну практику. Такий підхід сприяє становленню пастиря не лише як носія знання, а як служителя, здатного відповідально й усвідомлено здійснювати своє покликання.

Освітня програма готує пастиря до служіння в складних соціальних контекстах, з якими він неминуче стикається у сучасному суспільстві. Поєднання богословської підготовки та наскрізної богослужбової практики формує здатність до відповідального пастирського супроводу людей у ситуаціях кризи, втрати та соціальної вразливості. Це робить випускника програми спроможним не лише до літургійного служіння, а й до усвідомленої участі в ширшому просторі церковного та суспільного служіння.

З огляду на сучасні виклики, з якими стикається пастирське служіння у суспільстві, доцільним видається подальший розвиток освітньої програми в напрямі поглиблення практико-орієнтованих компетентностей, пов'язаних із роботою у кризових, волонтерських та соціально чутливих контекстах – через лекції запрошених лекторів, імплементації в наявні курси відповідних тематичних блоків чи пропозиції відповідних вибіркових дисциплін тощо. Такий розвиток може відбуватися шляхом розширення можливостей інтеграції богословських знань із реальними запитами церковних і суспільних спільнот, не змінюючи при цьому фундаментальної академічної та богословської основи програми. Це дозволило б ще повніше підготувати випускників до пастирського служіння в умовах зростаючої соціальної відповідальності Церкви.

Директор
Чернівецького комунального центру
соціального обслуговування «Турбота»

Ірина ДАВНЯ